

COSINZEANA

PROPRIETAR: Dr. SEBASTIAN BORNEMISA

REDACTOR: Dr. NICOLAE DAMIAN

Anul V. — Nr. 5.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe 1/2 an 6 cor.
România 30 lei. — America 3 dolari. — Germania 15 M.

Orăștie, 7 Februarie n. 1915.

MINISTRII ROMÂNIEI

hotărîtorii înțelepți asupra ținutei României în războiul de acum, spre ei sunt îndreptate azi toate privirile țărilor din Europa:

E. Costinescu,
ministru pe finanțe.

V. Morțun,
Ministru de Interne.

Al. Radoviciu,
Ministru Ind. și Comerțului.

C. Angelescu,
Ministru Lucrărilor Publice.

I. I. Brătianu,
Prim-ministru și Ministru de Război

I. G. Duca,
Ministru Instrucției și al Cultelor.

Al. Constantinescu,
Ministru Domeniilor.

V. Antonescu,
Ministru de Justiție.

Em. Porumbaru,
Ministru de Externe.

Spital românesc

„Nu zic că avem, dar trebuie să avem și noi Români de pe plaiurile acestei țări“. Dorința aceasta ni-o exprimăm de mult. Credeam că va rămâne un pium desiderium, când șirele informative, publicate de *Melin* în *Cosinzeana* Nr. 4—1915, avură darul să mă însenineze. Încă tot nu zic, că avem spital românesc permanent! Acesta reclamă multe lucruri. Reclamă clădiri costisitoare. Reclamă arangiamente speciale, științifice și tehnice. Reclamă medici. Reclamă personal ajutător instruit. Reclamă fonduri pentru întreținere. Dar un *început serios* l'a făcut doctorul *Hâncu*, ceca-ce ne îndreptățește la toată speranța.

Deocamdată nicăiri nu eră loc mai indicat decât Blajul. E situat aproape în centrul Transilvaniei. Are stațiuni de cale ferată. Are împrejurimi sănătoase. Are societate românească. Are mitropolia cu fonduri care ar putea susține numeroase paturi gratuite. Mai trebuie oameni și îndeosebi mecenai înțelegători, ca lucrul început al doctorului *Hâncu* să se dezvolte și să se perpetueze.

Știm că spitale de bun nume, sunt vr'o câteva. Unul în Sibiiu (Dr. Otto). Al-tul în Sighișoara (Dr. Oberth). Al treilea în Sebeșul săsesc. Al patrulea, special pentru oculistică, în Brașov (Dr. Fabricius). Mă întrebam de multe-ori: sunt oare Sașii mai deștepti decât Români? Tradiția și observația poporană ne spun,

că nu. Au Sașii medici mai abili decât Români? Nu putem afirmă! Atunci prin ce se disting medicii sași față de cei români? Prin *stăruința*, caracteristică a Neamțului. Grație acestei stăruinți, medicinistul sas nu se dă gata cu Facultatea din Cluj ori Pesta, ci trece bucuros și la Viena, Breslau, Berlin, Frankfurt etc. Medicinistul român, pentru toată lumea, nu trece la București ori Iași! Se prea mulțumește cu sfera de idei dela Cluj și Pesta.

Din sfere strâmte de idei, nu pot răsări inițiative puternice. Progresul se face numai cu oameni departe văzători.

Inițiativa puternică dela Blaj e mărturia largimei de vederi a domnului *Hâncu* și a celor cari îl ajută.

Gavr. Todică.

Cercetașii români din Blaj: „Căprioarele“ (clasa VI-a). Una din cele 6 cete ale legiunei Cercetașilor români din Blaj. E o scenă când se anunță sosirea inamicului. Ofițerul: Oct. Hodârnău (care scrie) primește raport. Ajutorul de ofițer: V. Ungurean (care flueră) dă ordin. Ceilalți lucrează.

Industria chimică germană.

Sunt foarte multe articole și studii scrise acum câțiva ani și care acum, din cauza războiului extraordinar ce amenință să incendieze întreaga Europă, sunt cu totul de actualitate.

Răsfoind colecția revistei pariziene la *Nature*, (care nu mai apare din August 1914), găsim un studiu semnat de dl Eugène Lemaire, inginer de arte și manufacturi, intitulat *Industria chimică germană*. Ne interesează și pe noi acest studiu scris imparțial, în 1910. E prea lung a-l reproduce în traducere, dar îl vom rezumă.

*

Una dintre cele mai prospere industrii germane e cea chimică, deși nu are decât o existență de vre-o 30 de ani, deși numai de 20 ani s'au răspândit în lume produsele ei.

Cifra anuală de producție în prezent atinge suma de 2 milioane cor., și mai mult de un sfert din produse sunt trimise în străinătate. Numai exportarea materiilor colo-

rante sintetice trece de 200 milioane mărci, dintre care 6 milioane pentru indigo. Trei sferturi din materiile colorante, produse în lumea întreagă se fabrică în Germania.

Preponderanța industriei chimice germană a fost ajutată de posesiunea de mine bogate de săruri potasice și altele, ceea ce a eliberat-o de jugul englez. Procedul lui Solvay pentru fabricarea sodiei a făcut pe germani să-și sporească colosal producția sodiei.

De notat că Solvay e belgian.

Germania posedă apoi multe bogății vegetale și minerale; are deci la îndemână materiile prime.

Posesiunea acestor materii prime a făcut ca toate industriile chimice din Germania să se înlănțuiască, să țină una de alta și aceasta a dat naștere la înființarea de sindicate, trusturi, schimburi de păreri între acele industrii. Nimic nu se pierde: subproductul unei industrii joacă rolul de materie primă pentru altă industrie și așa mai departe.

Buna organizațiune a industriei germane datează dela epoca când Liebig a introdus în Germania procedeele franceze. Mai e însă ceva, în Germania e o mare dragoste

pentru a se instrui, a învăța, există în acea țară un cult al științei, spune inginerul francez.

Institutele chimice sunt organizate astfel cum și toate școlile tech-

nice, ca să scoată legiuni de chimiști excelenți nu numai în teorie ci și în practică și să aibă mereu dorința de a cerceta, de a se instrui.

Sunt apoi mulți chimiști, care

Baronul *Stefan Burian*: noul ministru de externe al Austroungariei.

Lupta dela Soissons. Patrulă germană spionând poziția inamicului în lupta dela Soissons.

Preotul militar român al regimentului 61: *Eugeniu Muntean*, cu servitorul său. Părintele Muntean e dela începutul războiului pe câmpul de luptă. S'a fost îmbolnăvit de coleră, dar a scăpat. Servitorul (*Mihaiu Surescu*) ține în mână o bundă rusească găsită pe câmpiile Galiției.

pun sub patronajul lor cutare sau cutare produs și nu e nici o rușine pentru ei ca să stea alături de un industriaș și să fie plătiți pentru serviciile științifice ce le aduce acestuia.

Chimiștii germani sunt căutați în toate țările străine pentru răbdarea, exactitudinea, și spiritul lor de cercetare, orientarea lor spre probleme practice. Chiar dacă se expatriază, el tot face un mare serviciu țării lui, căci nu întrebunțează în marea fabrică, unde s'a angajat decât produsele germane.

Germanii au apoi nenumărate publicațiuni de chimie aplicată, reviste ce sunt și științifice și industriale, multe apărând săptămânal,

reviste speciale pentru chimia aplicată, analitică, organică, minerală coloidală, electrochimică, chimia fizică, aparate întrebuințate în industria chimică, etc.

Toate descoperirile cât de mici, sunt consemnate acolo și odată și odată le vine rândul să fie întrebuințate.

Tot așa au o admirabilă organizațiune comercială. Comisvoiajorii lor sunt și oameni de afaceri și învățați; ei știu limba și meseria clientului lor, le arată modul de a întrebuința noile produse, ba pun mâna și lucrează pe loc. Așa s'au răspândit pretutindeni materiile colorante germane.

Franța și Anglia, speriate, au

luat măsuri să protejeze industriile lor chimice, dar silințele lor au ajuns doar ca să dea naștere la înființarea de sucursale germane în Franța și Anglia, cu firme franceze și engleze, pe când capital, materii prime, material, procedee, personal, etc., totul e german.

În Norvegia uzinele hidro-electro-chimice pentru fabricarea nitraților cu ajutorul azotului atmosferic, sunt tot germane, dar cu capitaluri franceze. Astfel că și străinătatea contribuie la dezvoltarea industriei chimice germane, încheie dl Eugène Lemaire.

De sigur, după războiu, multe va fi învățat fiecare din beligeranți și multe vor pune în practică, odată ce timpurile se vor liniști.

□ □ □

Puterea luptătorilor pe mare.

Contra-amiralul Degouy, scrie în „Revue de Paris“:

S'a vorbit și se vorbește încă de terminarea și de lucrarea în șantier a unui mare număr de submarine germane.

Nu trebuie să ne alarmăm prea mult în această privință...

Trebuie să se știe mai întâi de toate că nu e un lucru greu a construi un submarin în câteva luni, ba chiar și'n câteva săptămâni, — bineînțeles, cu condiția ca și motorul său să fie gata. Greutatea cea mare este „punerea pe picior de luptă“ a acestei unelte delicate, la care mai trebuie adăugat și timpul necesar pentru antrenarea personalului...

În momentul izbucnirii războiului, Germania avea în lucru în șantierele ei, afară de vre-o cincisprezece submarine, trei cuirasate de escadră de câte 26000 tone, două crucișătoare cuirasate de 27 și 28000 tone (toate cinci cu turbine), patru crucișătoare sau eteroare de escadră de tipul lui „Breslau“ și o duzină de destructoare și torpiloare mari de 570 tone...

Incontestabil o frumoasă și prea complexă escadră, care ar întări în mod simțitor flota germană. Se fac eforturi supra-omenești pentru ca să fie gata, cel puțin „materialmente“, în cursul ernei, — în loc de vara

Un grup de voluntari români din Cluj, plecați acum de curând pe câmpul de luptă.

sau chiar toamna lui 1915, cum ar fi trebuit să fie... Chiar dacă s'ar reuși însă, — punerea pe picior de luptă o să fie escadra aceasta în loc cu cel puțin diferența aceasta de timp.

Șantierele engleze, ca și cele franceze de altfel, nu stau în neactivitate. Și ele construiesc unități frumoase de luptă, și nădăjduesc să le lanseze cât mai curând... Unități mult mai numeroase decât cele germane. Nu citez decât: patru cuirasate de escadră, de 20500 tone (Ironduke, Marlborough, Emperor of India și Bembow, un mare cruciător de luptă de 30.000 tone (Tiger), opt crucișătoare cuirasate ușoare, cinci crucișătoare sau ecleroare de escadră de tipul lui Sydney și Chatam (care s'a afirmat până acum superior tipului „Breslau“), vre-o 15 destructoare mari de 1050 tone și vre-o 12 submarine și submersibile de 1200 tone.

Toate aceste unități nu vor întârzi să fie puse pe picior de luptă.

Dacă adăugați acum bastimentele construite în Anglia, pentru comptul marinelor streine, și pe cari Amiralitatea a pus mâna imediat după izbucnirea conflictului, veți împărtași desigur încrederea pe care o exprimă pe la mijlocul lunii Noemvrie la Guildhall (primăria din Londra) primul lorg d. Winston Churchill.

Razboiul german. O stațiune de telefon a trupelor germane pe câmpul de luptă de lângă Soissons.

Ofițeri englez căutând după mitraliezele germane ascunse prin clăile de fân, pe câmpul de luptă din Flandria.

RÂNDURI MĂRUNTE

Pașaport pentru rai. În „British Museum” din Londra se păstrează un document foarte curios, care nu prea e cunoscut. Este un pașaport-certificat, dat unui răposat, ca să-i garanteze intrarea în rai. Iată versiunea lui literară, făcută după un pergament slavon:

„Macarie, cu mila lui Dumnezeu arhiepiscop al Chievului și al Haliezului din Sfânta Rusie, ne îndreptăm către stăpânul și prietinel nostru Sf. Petre, portar al raiului lui Dumnezeu cel

atotputernic, ca să-l înștiințăm că a murit astăzi prințul Teodor Vladimirski. Totodată îl rugăm să-l bage numai decăt, fără întârziere, întru împărăția Domnului. Noi l-am iertat de toate păcatele săvârșite, cu gândul sau cu fapta, și l-am binecuvântat. Astfel nu mai e nici o pricină care să-i împiedice libera trecere. Drept aceea am întocmit hrisovul acesta pe care i l-am dat în mână.

„Dat și făcut în sfânta noastră mănăstire a Chievului, în a 21-a zi, luna cea din urmă a anului mântuirii 1341.

Semnăt: „†Smeritul Macarie, ar-

hiepiscopul Chievului și al Haliezului”.

Un erudit slav asigură că asemenea bilete de liberă trecere erau dese în Rusia, începând din evul de mijloc până în secolul III. Documentele acestea serveau mai cu seamă bunilor creștini drept credincioși din familiile... bogate, căci nu se dedeau gratis, ci în schimbul unei plăți — zdravene.

— *Cetiți avizul alăturat la numărul de azi al „Cosinzenei”*

DOAMNA MUNȚILOR

PIESĂ TEATRALĂ ÎN 4 ACTE, ÎN VERSURI, DE I. U. SORICU

ACTUL I.

SCENA VII.

Aceiași, Pinteau.

PINTEA :

Popa-i dus pân' la un maslu, i-am lăsat cuvânt să vină.

DRAGOȘ, așează vinul și Pinteau iese:

Trebuie să vie-acuma, nu să caute pricină.

Beau tot mai des. Încep întâi să murmure, apoi ei ciocnesc:

KOPE :

Să trăiască libertatea!..

DRAGOȘ :

„Libertatea și iubirea, astea două-mi trebuiesc!..“

CSIRI :

„Pentru libertate vieața!“

DRAGOȘ :

„Eu cu dragoste-o jertfesc...“

KOPE :

„Vieața-mi dau pentru iubire, iară pentru libertate
Mi-oi jertfi cu drag iubirea...“

RÉVAI :

Petofi o spune, frate!..

Beau.

RÉVAI, lui Dragoș:

Ce zici, nu-ți mai amintește de vreo stea versul acesta?..
Valurile tinereții, știi, actrițele din Pesta!..

Cântă pe melodia: „Sárga rigó, rozsa bimbó, galambom“:

Ochi-albaștri foc să-i ardă,
Mititico, frumușico, draga mea,
Că voiră să mă piardă,
Mititico, frumușico, draga mea!.. } bis.

Da i-oi face eu mai bine,
Mititico, frumușico, draga mea,
Să plângă ei după mine,
Mititico, frumușico, draga mea! } bis.

DRAGOȘ, galeș:

Lasă frate, apa trece, numai pietrele rămân!..
Și-am rămas de-atunci c'o piatră, ca un sloi de ghiață
['n sân!..

Oftează:

Ochi-albaștri foc să-i ardă,
Că voiră să mă piardă!..

Beau cu toții.

SÁNTHA :

Mai frumoase 'n sfatul țării ț-au fost vorbele măestre
Decât orice serenadă, ce-o cântai pe sub ferestre!..

DRAGOȘ :

Lasă, frate, tinerețe, suflet dornic parcă nu-i?..
Lasă sufletul să-și zmulgă dela soarte partea lui!..

Beau.

O să vină bătrânețea cu nespusa ei povară,
Cel puțin să știi c'avut-ai după cine rău să-ți pară!..

Toarnă vin. Cu necaz:

În ciuda lor, a zilelor haine
Să bem cu sete-adâncă și păgână,
Să bem până puterea ne mai ține
Și nu adoarme inima bătrână!..

Ciocnesc și beau. Se aud clopoței de trăsură!.. Apoi
Pinteau vine grăbit.

SCENA VIII.

Aceiași, solul Czimbtor.

PINTEA :

Să iertați, Măria Voastră, sol dela împărăție!..
A sosit cu o poruncă!..

DRAGOȘ :

Chiamă-l sus aici să vie!..

Pe fețele tuturor e întipărită nedumerirea.

SÁNTHA :

Ce să fie?..

DRAGOȘ :

Poate Kossuth o mai fi cerând oșteni,
I-oi trimite, de-i nevoie, din feciorii bihoreni.

RÉVAI, CSIRI, KOPE :

Cine știe!..

Pinteau intră cu Czimbtor, solul lui Kossuth.

DRAGOȘ :

lata solul.

RÉVAI :

E grăbit și abătut.

SOLUL CZIMBOR:

Vă urez un veac de bine, domnii mei, și vă salut!
Și v'aduc aici salutul prea înaltului guvern!..

TOTI: În timp ce Dragoș li oferă un semn, iar Pinteau
dă sticlele goale la o parte.

Ce vești?

CZIMBOR:

Bune într'o parte, slavă Tatălui etern!

DRAGOȘ:

Spune ce-i, amice Czimbtor, cum stă lucrul ediecvat?..

CZIMBOR:

C'un cuvânt, în munți Valahii contra noastră s'au sculat!

La Mihalț, pe la Băița, la Abrud și Mândruloc
Tot ce e maghiar ei astăzi trec prin sabie și foc!..

OASPEȚII:

Blestemații!..

DRAGOȘ:

Cum se poate?..

Se deșteaptă 'ntr'ânșii hiena,

Sunt în contra Uniunii. Mâna ei și-au dat cu Viena.

DRAGOȘ:

Parcă nu-mi vine a crede..

CZIMBOR:

Dar să nu uiți că Șaguna

E prietin cu 'mpăratul. El îi poartă cu minciuna,

El indeamnă la omoruri și la pradă și la jaf,

Că pe unde trec rebelii lasă numai scrum și praf.

E un vaer și o jale..

SÂNTHA:

Ei?... Și ce facem acum?..

TOȚI:

Ordinul?

CZIMBOR:

Prin munți Maghiarii-s ca orbeți lângă drum.

Și de-aceea mă trimise Kossuth și mi-a spus să vezi..

DRAGOȘ:

Ei?

CZIMBOR:

Să mergi în munți degrabă și cu Moții să tratezi.

Tu cu lancu ești prietin, pe Buteanu îl cunoști:

Să-i îndupleci să n'atace ale Ungurilor oști,

Ci mai bine arma 'n mână contra Nemților să ia,

Sau de nu, să stea de-oparte, sau în fine, vei vedeà..

DRAGOȘ:

De-i așa, atunci, prietini, o să mă gătesc de drum.

CZIMBOR:

Nu mai sta la indoială și pornește chiar acum!..

Noi ne ducem. Pune caii și pornește negreșit,

Spune Moșilor că neamțul și Vlădica i-a minșit!..

Se scoală toți să plece. Îi dau mâna.

DRAGOȘ:

O să plec în noaptea asta.

CZIMBOR:

Așa dar ne-am înjeles..

SÂNTHA:

Du-te, du-te!..

RÉVAL:

Cale bună!..

KÖPE:

Să ne scrii de ți-a succes!..

les cu toții zicând:

TOȚI:

Cale bună.

TĂCERE.

Acuma, după ce de-atâta vreme

Nu ne-am văzut, — o! lasă, adorată,

O clipă numai inima să-ți bată

Alături de-a mea... Las' să ne cheme

Trecutu 'n țara lui îndepărtată

Și să visăm... Oricât de mult ne-am teme,

Să nu zbuclim în plângeri și blesteme

Gândindu-ne la tot ce-a fost odată..

Și-or câte încă am avea de spus,

Mai bine să sfinșim apropierea

Acestui ceas însângerat de-apus,

Și să tăcem cum tac cei ce s'au dus

În lumea unde face și durerea:

Nimic nu e mai sfânt decât tăcerea!..

St. O. Iosif.

DOCHIȚA

ZAHARIE BÂRSAN

Eră a doua zi de sărbători și se întâmplase să cadă sărbătorile din vreme. Cădea o ploaie amestecată cu zăpadă.

Pe sară s'a adunat toată lumea la cârciumă și s'a încins un chef și o voie bună, de să se ducă vestea: când apucă Românul la petrecere, se răzbună de toate nevoile.

Așezați grupuri, grupuri la câte o masă, mai unul una, mai altul alta și vorba s'aprinde, oalele de vin curg și cheful e gata. Cântece și chiuituri, glume și păcăleli și răs s'amestecau cu scârțâiturile lăutarilor, de ridicau cârciuma 'n slavă.

Într'un colț, aproape de teșghea, stăteam de vorbă cu badea Gheorghe, suflet bun și văratic, de care te-apropii cum te-apropii de o sobă caldă când ți-e frig. Avea o căciulă mare țuguată și-o purtă puțin turtită dinainte, parcă i-ar fi atins-o în zbor o pasăre cu aripa. Ținea în mâna dreaptă o ulcică cu țuică, iar în stânga o sticlură în care-și turnă din când în când câte-o porție.

„Ce nu beai cu păhărelul, nene Gheorghe?

— După ce-i apă goală, s'o mai pui și 'n păhărel? Nu mai știi ce bei! Sticlură asta parcă-i mai dă gust. Nu poștești?

— Nu, nu beau țuică niciodată.

— De, taică, bun o fi și vinul, dar eu m'am învățat așa, ce să mă fac? Maica, Dzeu s'o ierte, și la zile mari și când se întâmplă să fiiu bolnav, tot țuică îmi da și m'am învățat cu ea, bat-o pustia!"

Cobzarul zdrăngăni odată tare din cobză și începu cu un of lung, un „foaie verde“. Nu se mai auzeau decât pașii cârciumarului care se frecă printre mese, luând și aducând oale cu vin.

Și cântă cobzarul:

*Astă-vară am fost haiduc
Și la vară iar mă duc,
Când o da frunza de nuc...*

Badea Gheorghe l'ascultă și-i rădeau ochii de bucurie. În sufletul lui se petrecea ceva neobișnuit. Și după ce sfârși cobzarul, cu privirea încă dusă spre el, ofta badea Gheorghe: „Hei taică, ce vremuri!“

Apoi se întoarse către mine și-mi zise trist: „Unde mai e chip astăzi s'apuci poteca codrului, că nici nu te gândești bine și a și pus stăpânirea mâna pe tine. Am șapte feciori ca munții și dacă s'ar putea, să n'am parte de ciocanul ăsta de țuică, dacă nu i-ași face pe toți șapte haiduci. Zău așa, că prea o ducem greu taică; ba ași porni și eu după ei, dacă nu de altceva, da cel puțin să le port merindea de colo până colo..“

La masa din fund erau vre-o opt persoane, bărbați și femei, și cântau cu toții un cântec cunoscut:

*— Foaie verde mărăcine,
Ce mie mi-e drag pe lume.*

Numai Dochița stă dusă pe gânduri. Cu capul rezimat de mână, de-și ascunde tot obrazul stâng, se uită lung parc'ar fi așteptat pe cineva. Fața ei rămâne nemișcată la toate râsetele, ca și când ar fi fost străină de toți de pe lângă ea, de toată lumea. Și ce frumoasă se făcuse! Ochii ei albaștri erau așa de limpezi și așa de huni, că te lăsau să-i cetești până în adâncul inimii. Blândă, ca o icoană, tânjitoare stetea și ea între ceilalți, ca o păsărică rătăcită de cuib. Pe frunte îi cădea o șuviță de păr, parc'ar fi vrut să-i sărute ochiul drept...

„Asta-i Dochița ledului, bade Gheorghe?“

— Asta, taică, de ce, nu cumva ți-a căzut la inimă? Hai?..

— Cum s'a schimbat, bade Gheorghe, o cunosc de mică, am copilărit cu ea și-mi eră dragă ca ochii.

— Hei, taică, ce nu se schimbă cu vremea!, și-apoi câte a mai pățit, mă mir că n'a îmbătrânit-o de tot.

— Da ce-a pățit, Bade Gheorghe?

— Hei, apoi să vezi cum a fost. Când eră de 12 ani rămase orfană și a luat-o un biet creștin de-a crescut-o. N'a prea plâns ea mult moartea mării, — eră copilă și ce știa ea, — ș'apoi când o podidea dorul s'alina cu cântecul, și-și uită de toate. Cântă ca o privighetoare, zău așa, de eră de minune pe aici prin sat. Ai auzit-o dta vreodată? N'ai auzit-o. S'o auzi, că

te'mbată dintr'odată și rămâi în drum și te învățești în loc de nu mai ști unde ți-e casa.

Când s'a făcut mai mărișoară, muriau flăcăii după ea și pace. Umbla mai mult singură și Duminecile și sărbătorile numai ce-o vedeai că răsărea pe vre-o coastă și începea să cânte, de opriă hora din loc. Lumea zicea că-i cam sărită; de, știu eu? poate unde-și aducea aminte de măsă.

Odată s'a pripășit pe-aici un cioban frumos, parcă ar fi fost din poveste și voinic ca un brad.

Își pășteă turma pe dealul Călugărului. Spuneau unii c'ar fi văzut-o de multe-ori pe Dochița coborând dintr'acolo. Ce știu e doar atâta, că Dochița a făcut un băiat de-i trăiește și astăzi. Asta ți-o spui că se vede, și ce se vede nu-i păcat s'o spun. Ciobanul ca ciobanul, se duce după iarbă și după vreme și într'o bună dimineață a plecat cu Dzeu. Și așa a fost: a rămas pustie de răsul lumii. Creștinul care-o ținea ce cră să facă? I-a dat drumul pe uliță, și-așa a trăit ea lucrând pe ici pe colo cu ziua iar sara se culcă la o femeie bătrână bună la inimă, colea lângă biserică.

În cârciumă cheful se'ncinsese de-abinelea.

„Ian ascultă, măi zgripturoiule, zise unul mai în vârstă lăutarului, — să-mi tragi acum a lui Ghiță Cătănuță, să te vâd.

— Lasă-mă, nea Mușat, că-i prea lungă, păcatele mele, și-s răgușit.

Apoi zi numai nițel, că doar nu te pune nimeni s'o zici toată, haramină.

— Apoi hașa da, da de un să'ncep?..

Dochița ledului se uită la mine pierdută și în ochii ei cetii ca într'o carte deschisă; cum mă privea îmi spunea multe de pe vremurile petrecute pe lunca satului...

Avui norocul să bag seamă cum încet-încet i se resfiră pe față o veselie blândă. Cine știe, dacă nu mă simția ținând-o de după gât, dacă nu-i eram drag pentru un moment, acestui suflet nenorocit?

„Ce-ar fi, bade Gheorghe, dacă i-ai zice să cânte ceva? Nu și-a deschis gura toată sara și zici că 'nghiață apele când începe.

— De, să-i zic, taică, — îngână bătrânul, — numai s'o lase bărbatu-său.

— Da ce, e măritată?

— Cu oacheșu ăla de lângă ea, un om al dracului, i se năzărește din senin“.

Eră urât și ursuz. Cu sprâncenele negre îmbinate și c'o căutătură sălbatecă. Amețit de băutura, stetea cu capul rezimat de mână și cu ochii pe jumătate închiși. Când se ridică badea Gheorghe și stă în cumpănă să se ducă, să nu se ducă, bărbatul Dochitei căzu cu capul pe masă și adormi. Badea Gheorghe prinse curaj și se apropie de masa lor. Îi spusese Dochitei rugămintea mea și ea cu frică arătă cu ochii la cel care-și dormia la dreapta.

„Haide... așa încetișor, nici n'are s'auză“. O hotări.

Lăsată pe mâna stângă, cu ochii pierduți, cânta Dochia ledului, cum n'am mai auzit pe cineva să cânte. Lumea o ascultă ca în biserică.

Badea Gheorghe, scuturându-și pipa n palmă, îmi șopti râzând pe sub mustață:

„Asta-i cântecul ei... își cântă focu, săraca“.

Cântecul ei!

Eră o melodie de doină, cu refrenul „Ioane, Ioane.“ în care i se topia sufletul.

Tot timpul cât a cântat, ochii ei nu s'au dislipit de-ai mei și-mi spuse mie, tovarășu ei nedespărțit de altă dată, mie îmi spuse tot focul, care o ardea acuma.

BRADUL

O, brad frumos, te-apeacă lin

Și tremătă 'ți firul,

Strein și tu și eu strein,

Prietin ne e dorul.

Privighetori cu-atâta foc

În calda rugăciune,

Porniți cu visu-mi de noroc,

Porniți spre soare-apune.

Și 'n stol măestru vă lăsați

La casa dragei mele,

Și cânt de leagăn 'ți cântați

Din umbra de zorele.

S'o facă să 'nțeleagă 'n vis

Cântarea voastră lină

Că sufletul ce va trimis

Acuma se închină.

La ruga lui s'o 'nduloșă

Al inimilor tată

Și, cine știe, s'o 'ndură

Și ne-o 'ntâlne vre-odată!.

I. U. Soricu.

TATĂL NOSTRU

MATILDA PONI

Nu știu, dar mi se pare că Tatăl Nostru e rugăciunea cea mai minunată și cea mai caldă din toate rugăciunile cari se înalță către cer.

E cea dintâi pe care o învață copilul și cea de pe urmă pe care o uită omul înrăutățit, atunci când uită și pe mama dela care a învățat-o.

...Am plâns, odată, ascultând Tatăl Nostru, spus de un glas cam tremurător de femeie bătrână și par'că și azi mi se strânge inima când îmi aduc aminte, cu toate că-i mult de-atuncea.

Eră vară și iar îmi venise dorul de-a pleca în Transilvania.

Când trec odată granița, par'că nicăirea nu mă simt mai bine decât acolo.

De astă dată nu voiam să mă duc prea departe. Numai până la Borszek și poate și mai sus de el, la Bilbor și prin alte locuri cari de cari mai frumoase și puțin depărtate unul de altul.

Tot drumul, dela Piatra-Neamț până la Borszek, îl faci într'o zi, cu trăsura, și-i de-o frumuseță neîntrecută. De cum eși din oraș, te găsești între munți nalți și mândri, acoperiți cu păduri de brad și printre brazi, din pietriș, șerpuesc izvoare argintii.

Munții stau ca o strajă măreață pe malurile Bistriței și se oglindesc în apa ei cristalină.

Aproape tot drumul îl faci între munți și pe malul apei.

După ce treci granița și te sui pe drumuri mai nalte, aerul e mai răcoros și mai puternic. Par'că-ți dă viață.

Locurile prin cari treci sunt din ce în ce mai sălbatice și mai frumoase.

La urmă, când ajungi în Borszekul de sus, nu mai vezi nimic fiind că-i noapte. Te culci și dormi, și prin somn auzi vâjăitul pădurilor de brad.

Când m'am trezit a doua zi de dimineață, mi se pareă că visez, atât eră locul, cel de obicei liniștit, plin de-o veselie zgomotoasă.

Nu departe de hotelul unde trăsesem, noi cei veniți din România, se ținea un iarmaroc.

Venise lume de pe lume și se îndesă împrejurul baratcelor de lemn, pline de tot felul de lucruri, dela cele mai eftine minciuni, până la lucruri de oare care preț.

Mulțimea eră compusă, mai cu seamă, din țărance și țărani unguri. Fiecare târguia câte ceva. Dela iarmaroc nu te poți întoarce cu mâna goală.

Din toate părțile nu auziam decât râsete, țipetele copiilor, de bucurie și tot soiul de muzici.

Cumpărasem și noi niște jucării și cu dănele 'n mâni, treceam pe unde eră lume mai multă și veselia mai mare, dar nu înțelegeam nimic din tot ce se spunea, fiindcă nu se vorbea decât ungurește.

Cu toate acestea, par'că vedeam multe fețe curat românești printre unguri și unguroaice!

Umblam și noi ca surzii și nu vorbiam decât între noi.

Aproape de stradă, în capătul iarmarocului, erau numai căruțe și care. Tocmai treceam pe acolo, răsând și vorbind, când simțesc că mă prinde cineva de rochie. Mă întorc și văd o unguroaică bătrână care ședeă pe niște saci de lângă căruța ei.

Credeam că voește să-mi vândă ceva și-i spusei în ungurește: „Nem, nem“, tot ce știam, adecă: „nu“, dar ea nu-mi dădu drumul și continuă de-a vorbi repede și cu glas tare, doar voi înțelege.

Din tot ce spuneă nu puteam distinge decât: Olah, Olah, adecă român. Un domn care trecea pe lângă noi se opri și-mi spuse: — Ea voește să vă spue că-i româncă, dar nu mai știe românește, însă înțelege când vorbește cineva răsplat.

Atunci a început o convorbire, prin acel domn, între noi două. Femeea cea bătrână se ridicase în picioare și-mi spuneă că ea a crescut între unguri, a învățat în școli ungurești.

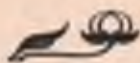
Apoi că s'a măritat după un ungur și așa a uitat graiul părintesc.

— „Nu mai știi nimic, o întrebai adânc mișcată. Nu-ți aduci aminte de nimic din copilărie. Nu știi măcar o rugăciune pe care te-a învățat-o mama?“

„Je, je“, adecă „da“ răspunse bătrâna bucuroasă, și plecând fruntea și strângând mâinile la piept, ea începu cu'n glas cam tremurător: „Tatăl nostru carele ești în cer...“

Românii cari se aflau împrejurul nostru scoaseră pălăriile mișcați și solemn ca la biserică, și eu plângeam.

Din copilăria ei, din tot trecutul ei de româncă, nu-i rămăsese bătrânei decât Tatăl Nostru. Când a ajuns la ultimele cuvinte..., mi s'a părut că pădurile de brad de prin prejur, au spus un puternic „Amin“, așa vuiu de tare.

Valuri și dor.

Precum valurile mării
Se frământă ne 'ncetat,
Valurile vieții noastre
Se frământă și se zbat.

Precum luna se ascunde
Uneori în câte-un nor,
Așa 'n inimile noastre
Uneori s'ascunde-un dor.

George Drăgan.

A SOSIT...

A sosit... De-acum fii vesel
Suflet veșnic zbuciumat,
A sosit și-ți bate 'n poartă
Cel de-a pururi așteptat...

Și uite, nici o umbră vremea
N'a pus stavilă 'ntre voi —
Suflet ne 'nțeleș, ce tremuri.
Ce-ți curg lacrimi șiroi?

Poate plânga de fericire
Că-l mai vezi odată 'n prag?
— Vezi, când vremea mi-l aduse
Țara mi-l chamă sub steag...

Livia Rebreanu.

Jurământul Mignonei.

Nu-mi cere să vorbesc, cere-mi să tac,
Căci taina-mi poruncește nemiloasă;
Tot sufletul aș vrea să și-l desfac,
Dar soarta nu mă lasă.

Când sună ceasul sfânt, Atotstăpânul
Alungă noaptea neagră, și e soare!
Și stânca dură își deschide sânul,
Să-i ia pământu-ascunsele izvoare.

Prietini le dă tuturor natura,
Să-și spună jalea, rana să le 'nchidă;
Dar mie-un jurământ îmi strânge gura
Și-un Dumnezeu doar poate s'o deschidă.

B. Nemțeanu.

Editura Librăriei Dr. S. Bornemisa Orăștie Szászváros.

<i>I. Agârbiceanu</i> : Schițe și povestiri	2—
<i>A. Ciura</i> : Amintiri, schițe și nuvele	1'60
<i>Gh. Stoica</i> : Alte vremuri, schițe și nuvele	2—
<i>V. Eftimiu</i> : Poemele singurătății, poezii	2—
<i>L. Rebreanu</i> : Frământări, nuvele	1'50
<i>S. Bornemisa</i> : Almanahul scriitorilor dela noi	1'60
<i>I. Dragoslav</i> : Volintirii, schițe și povestiri	1'80
<i>A. Fogazzaro—D. Tomescu</i> : Misterul poetului, roman	1'80
<i>St. Lázár—Al. Ciura</i> : Floarea Betuliei, roman	1'80
<i>A. France—V. Stoica</i> : Crima lui Sylvestre Bonnard, roman	1'80
<i>Dr. G. Biedenkapp</i> : Ce povestesc eu copilului meu, povestiri pentru copii	0'80
<i>A. Hamat</i> : Noua lege militară	2—
<i>E. Borcia</i> : Versuri flușturate	0'60
<i>H. P. Petrescu</i> : „Văduvioara” și alte șase monoloage	1—
<i>V. Stoica</i> : Scrisori, piesă trad.	0'30
<i>E. Suciu</i> : Țiganul în căruță, dialog	0'30
<i>E. Suciu</i> : Sara pe uliță, tablou	0'20

<i>G. Todică</i> : Zări din univers, întunecimile de soare	0'30
••• Bălăior și Tămâița, povești	0'50
<i>I. Dragoslav</i> : Volintirii, povestire	0'30
<i>I. Dragoslav</i> : Împăratul Rogojină, poveste	0'30
<i>I. Dragoslav</i> : Codreanu, povestire	0'30
<i>I. Dragoslav</i> : Povești de sărbători	0'30
<i>I. Putici</i> : Sticla din urmă, comedie trad.	0'30
<i>S. Bornemisa</i> : Cele mai frumoase, poezii populare	0'60
<i>S. Bornemisa</i> : Musca, Nasul, Intăia scri-soare de dragoste, monoloage trad.	0'50

● Pentru porto să se trimită deosebit 10—30 bani. ●

— Numeri singuratici din „Cosinzeana” se găsesc spre vânzare în toate locurile unde se află de vânzare „Libertatea”!

Colecțiile „Cosinzenii”

de pe anul I, II și III. se pot comanda dela administrația revistei, pentru suma de 27 cor.

Abonații noștri noi, cari doresc să aibă revista noastră dela început, le capătă toate trei colecțiile pentru suma de numai 20 coroane.

SCOARȚE pentru „COSINZEANA”

Abonații noștri cari doresc să aibă scoarțe pentru revistă pe anul 1913, sunt rugați să binevoiască a ne trimite suma de cor. 2'20. Scoarțele se expediază îndată după primirea banilor. □ □

EDITURA „LIBRĂRIEI Dr. S. BORNEMISA”

CETIȚI TOTI!

<i>I. Agârbiceanu</i> : Schițe și povestiri	2—
<i>A. Ciura</i> : Amintiri, schițe și nuvele	1'60
<i>Gh. Stoica</i> : Alte vremuri, schițe și nuvele	2—
<i>V. Eftimiu</i> : Poemele singurătății, poezii	2—
<i>L. Rebreanu</i> : Frământări, nuvele	1'50
<i>S. Bornemisa</i> : Almanahul scriitorilor dela noi	1'60
<i>I. Dragoslav</i> : Volintirii, schițe și povestiri	1'80
<i>A. Fogazzaro</i> : Misterul poetului, roman	1'80
<i>St. Lázár</i> : Floarea Betuliei, roman	1'80
<i>A. France</i> : Crima lui Sylvestre Bonnard, rom.	1'80
<i>G. Biedenkapp</i> : Ce povestesc eu copilului meu	0'80
<i>S. Lagerlöf</i> : Marșul Sântei Veronice	0'60
<i>A. Hamat</i> : Noua lege militară	2—
<i>E. Borcia</i> : Versuri flușturate	0'60
<i>H. P. Petrescu</i> : Văduvioara și alte 6 monoloage	1—
<i>V. Stoica</i> : Scrisori, piesă trad.	0'30
<i>E. Suciu</i> : Țiganul în căruță, dialog	0'30
<i>E. Suciu</i> : Sara pe uliță, tablou	0'20
<i>G. Todică</i> : Zări din univers	0'30
••• Bălăior și Tămâița, povești	0'50
<i>I. Dragoslav</i> : Volintirii, povestire	0'30
<i>I. Dragoslav</i> : Împăratul Rogojină, poveste	0'30
<i>I. Dragoslav</i> : Codreanu, povestire	0'30
<i>I. Dragoslav</i> : Povești de sărbători	0'30
<i>I. Putici</i> : Sticla din urmă, comedie trad.	0'30
<i>S. Bornemisa</i> : Cele mai frumoase, poezii pop.	0'60
<i>S. Bornemisa</i> : Musca, Nasul, Intăia scri-soare de dragoste, Trei monoloage trad.	0'50

Pentru porto să se trimită deosebit 10—30 pt.

A se cere dela:

„LIBRĂRIA Dr. S. BORNEMISA” în ORĂȘTIE (Szászváros).